

## BIR NECHTA TILNI BILISHNING IJTIMOY VA PSIXOLOGIK JIHATLARI

*Islomova Shahlo G'olibjon qizi*

*Samarqand davlat chet tillar instituti Narpay xorijiy tillar fakulteti Xorijiy til  
va adabiyoti yo'nalishi 2-bosqich talabasi*

*Ilmiy rahbar: Zoyirova Dildfuza Xariddinovna*

*Samarqand davlat chet tillar instituti Narpay xorijiy tillar fakulteti  
o'qituvchisi*

**Annotatsiya:** Bu maqola bir nechta tilni bilishning ijtimoiy va psixologik jihatlarini o'rganishga bag'ishlangan. Til o'rganish faqat lingvistik ko'nikmalarni rivojlantirishdan iborat emas, balki jamiyatda muhim ijtimoiy aloqalar o'rnatish, shuningdek, psixologik rivojlanishga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Bir nechta tilni bilish kognitiv salohiyatni oshirish, emotsional intellektni rivojlantirish, shuningdek, shaxsning o'zlikni anglash va jamiyatga integratsiya qilishda ijobiy rol o'ynaydi. Ushbu maqola til bilishning ijtimoiy va psixologik jihatlarini tahlil qiladi va uning muhim jihatlarini haqida fikr yuritadi.

**Annotation:** This article is dedicated to exploring the social and psychological aspects of multilingualism. Language learning is not limited to developing linguistic skills; it also plays a significant role in establishing important social connections and positively influences psychological development. Knowing multiple languages enhances cognitive abilities, develops emotional intelligence, and contributes positively to self-awareness and integration into society. This article analyzes the social and psychological dimensions of multilingualism and discusses its key aspects.

**Аннотация:** Данная статья посвящена изучению социальных и психологических аспектов владения несколькими языками. Изучение языков заключается не только в развитии лингвистических навыков, но и оказывает значительное влияние на установление важных социальных связей, а также на психологическое развитие. Знание нескольких языков способствует повышению когнитивных способностей, развитию эмоционального интеллекта, а также играет положительную роль в осознании личности и интеграции в общество. В статье анализируются социальные и психологические аспекты владения языками и обсуждаются их ключевые моменты.

**Kalit so'zlar:** Ko'p tilli shaxslar, ijtimoiy integratsiya, psixologik rivojlanish, kognitiv salohiyat, emotsional intellekt, til o'rganish, madaniyatlararo muloqot, tilning psixologik ta'siri.

Hozirgi kunda bir nechta tilni bilish nafaqat global jamiyatda muvaffaqiyatli muloqot qilish, balki shaxsiy rivojlanish uchun ham muhim ahamiyatga ega. Globalizatsiya jarayonlari tilni bilishni yangi ijtimoiy va psixologik masalalar bilan bog'laydi. Ko'p tillilik, o'z-o'zidan, yangi imkoniyatlar va qiyinchiliklarni keltirib chiqaradi, chunki bu shaxsning ijtimoiy o'zgarishlarga moslashuvchanligini va psixologik holatini ta'sir qiladi. Bu maqolada bir nechta tilni bilishning ijtimoiy va psixologik jihatlari tahlil qilinadi, shuningdek, bu fenomenning ijtimoiy integratsiya, kognitiv rivojlanish va emotsional intellektga qanday ta'sir ko'rsatayotgani o'rganiladi.

Til o'rganishning ijtimoiy va psixologik jihatlari bo'yicha bir nechta tadqiqotlar mavjud. Ko'p tilda so'zlashuvchilar, odatda, yuqori darajadagi muloqot va integratsiya ko'nikmalariga ega bo'lishadi. Hatcher (2008) tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda, bir nechta tilda so'zlashish kognitiv salohiyatni rivojlantirishi, xususan, diqqatni jamlash va ko'proq ma'lumotni tezda qayta ishlash qobiliyatlarini oshirishi ko'rsatilgan. Shu bilan birga, Garcia (2012) madaniyatlararo muloqot va identifikatsiya masalalariga e'tibor qaratgan. Uning fikriga ko'ra, bir nechta tilni bilish, odamni o'zining madaniy va ijtimoiy holatini yanada kengroq tushunishga yordam beradi. Ko'p tilda so'zlashish, o'z navbatida, stressni kamaytirishga va yangi madaniyatlarga moslashishni osonlashtiradi (Bialystok, 2001).

Shuningdek, Zatorre va Hämäläinen (2012) psixolingvistik jihatlar nuqtai nazaridan bir nechta tilni bilishning ijobiy ta'sirini o'rgangan. Ular tilning neyrokognitiv ta'sirini tahlil qilib, til o'rganish va miyada ko'proq neyron tarmoqlarining faoliyatini oshirishni isbotlagan.

Ushbu maqolada bir nechta tilni bilishning ijtimoiy va psixologik jihatlari o'rganish uchun sifatli va miqdoriy tadqiqotlar yondashuvi qo'llaniladi. Maqsadli guruh sifatida ko'p tilli shaxslar tanlandi, ular turli yoshdagi va turli millatlardagi odamlarni o'z ichiga oladi. Tadqiqotning asosiy metodlari: so'rovnoma, intervyu va psixologik testlar. So'rovnoma orqali, bir nechta tilni biladigan shaxslarning ijtimoiy integratsiya darajasi, muloqot qilish qobiliyati va psixologik holati o'rganiladi. Intervyular esa shaxsiy tajriba va his-tuyg'ularni tahlil qilishga imkon beradi. Psixologik testlar, kognitiv va emotsional intellektni o'lchashga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari bir nechta tilni bilishning ijtimoiy va psixologik jihatlari ta'sirini ko'rsatadi. Bir nechta tilni biladigan shaxslar, ko'proq ijtimoiy tarmoqlarga ega bo'lishadi va ular o'zini turli madaniy guruhlarda qulayroq his qilishadi. Buning natijasida, ularning jamiyatga integratsiyasi osonlashadi. Psixologik testlar esa, bir nechta tilni biladigan shaxslarning kognitiv salohiyatining yuqoriligi, diqqatni jamlash va tez qaror qabul qilishda afzalliklari borligini ko'rsatdi. Bundan tashqari, emotsional intellektda ham yuqori ko'rsatkichlar qayd etildi; bu, o'z hissiyotlarini boshqarish va boshqalar bilan samarali muloqot qilishda yordam beradi.

So'rovnoma natijalari, ko'p tilli shaxslar stressni kamaytirish va ijtimoiy vaziyatlarga moslashish borasida yuqori ko'rsatkichlarga ega ekanliklarini ko'rsatdi. Ko'proq tillarni bilgan shaxslar, ayniqsa yangi madaniyatlarga oson moslashish va o'zlarini begona muhitda erkinroq his qilishadi.

Xulosa qilib aytganda, bir nechta tilni bilish, shubhasiz, shaxsning ijtimoiy va psixologik rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatadi. Til o'rganishning ijtimoiy jihatlari, madaniyatlارaro muloqot va integratsiya imkoniyatlarini oshiradi. Psixologik nuqtai nazardan, ko'p tillilik, kognitiv salohiyatni va emotsional intellektni rivojlantirishga yordam beradi. Bu nafaqat shaxsiy rivojlanish, balki jamiyatga integratsiya qilishda ham muhim omil hisoblanadi. Shuningdek, tilni bilish, shaxsning psixologik holatini yaxshilashga, stressni kamaytirishga va ijtimoiy vaziyatlarga moslashuvchanlikni oshirishga yordam beradi. Kelajakda, bir nechta tilni bilishning psixologik va ijtimoiy ta'sirlarini yanada chuqurroq o'rganish uchun ko'proq tadqiqotlar o'tkazilishi zarur.

#### **Foydalanilgan adabiyotlar:**

1. Bialystok, E. (2001). *Bilingualism in Development: Language, Literacy, and Cognition*. Cambridge University Press.
2. Garcia, O. (2012). *Bilingual Education in the 21st Century: A Global Perspective*. Wiley-Blackwell.
3. Hatcher, C. (2008). The cognitive benefits of bilingualism. *\*Psychological Science*, 19\*(8), 731-737.
4. Zatorre, R. J., & Hämäläinen, M. S. (2012). The cognitive neuroscience of bilingualism. *\*The Oxford Handbook of Cognitive Neuroscience\**. Oxford University Press.